

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1426-

28.02.2020

Clemens Kraft AS. Klage og innsigelse på NVEs vedtak om konsesjon til Kjerringåga kraftverk i Lurøy kommune i Nordland

Innledning

Clemens Kraft AS fikk konsesjon til utbygging av Kjerringåga kraftverk i Lurøy kommune ved NVEs vedtak av 28. april 2017. Kraftverket vil utnytte fall i Kjerringåga, samt inntak fra sideliggende vassdrag. Sametinget har fremmet innsigelse mot konsesjonsvedtaket. Vedtaket er også påklaget av Naturvernforbundet i Nordland, Naturvernforbundet Ytre Helgeland og av Robert og Synnøve Kolvik på vegne av flere hytteeiere.

NVE har ikke funnet grunn for å endre sitt vedtak og oversendte i brev av 3. juli 2017 saken til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Bakgrunn

NVE foretok i 2017 en samlet behandling av åtte småkraftsøknader i kommunene Vefsn, Leirfjord, Nesna og Lurøy i Nordland (*Småkraftpakke Helgeland*). NVE har vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkingene av eksisterende og nye utbygginger der de har funnet det relevant. Etter en helhetsvurdering ga NVE avslag på fem av de omsøkte prosjektene. Det ble gitt tillatelse til bygging av Kaldåga, Neverdalselva og Kjerringåga kraftverker.

Tiltaksområdet for Kjerringåga kraftverk ligger i Lurøy, vest for Mo i Rana. Vassdraget har utspring i Strandtindene og utløp i Kjerringvika i Aldersundet. Fv. 17 krysser vassdraget rett før utløpet i sjøen. Kraftverket vil utnytte et fall på 108 m i Kjerringåga fra inntaket i Vassvatnet og ned til kraftstasjonen på havnivå. Kraftverket er i tillegg planlagt med

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energj- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Anne Haug
22 24 69 23

bekkeinntak i Heimstadelva og Mellomelva, samt to inntak i Insteelva. Vannveiene vil være 2700 m til sammen og bestå av nedgravde rørgater. Utbyggingen vil medføre redusert vannføring på en om lag 2450 m lang strekning av de berørte elvene. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,7 MW og gi en årlig produksjon på 11,4 GWh.

NVEs vedtak

NVE har i sitt vedtak blant annet vurdert hensyn til reindrift, naturmangfold og friluftslivsinteresser. NVE har lagt vekt på at Kjerringåga kraftverk vil berøre områder som allerede er påvirket av inngrep og finner at tiltaket med de aktuelle avbøtende tiltak vil ha begrensede negative konsekvenser.

Nedre del av Kjerringåga har oppgang av anadrom fisk, men den anadrome strekningen er vurdert å være dårlig egnet som leveområde for fisk. Fylkesmannen mener at Kjerringåga har begrenset verdi for anadrom fisk og har ikke vektlagt dette i sin uttalelse. Dette har vært av betydning for NVEs vurdering.

I den samlede behandlingen av alle prosjektene i *Småkraftpakke Helgeland* har NVE lagt vekt på å ta hensyn til områder som er særlig viktige for reinbeitedistriktet. Tiltaksområdet for Kjerringåga ligger sentralt i reinbeitedistrikt Hestmannen/Strandtindene. En flyttlei med flere forgreininger krysser tiltaksområdet og bekkeoverføringene til Kjerringåga kraftverk kan berøre en grein av flyttleia. Det omsøkte småkraftverket i Heimstadelva, sideelven til Kjerringåga, fikk avslag av hensyn til reindrifta. Til sammenligning mener NVE at bekkeinntakene til Kjerringåga kraftverk, og rørtraseene fra disse frem til påkobling til hovedvannveien, vil være i et område som ikke er av like stor viktighet for reindrifta som de øvre deler av området.

Klagene og Sametingets innsigelse

Vassvatnet er en innsjø beliggende sentralt i nedbørfeltet. Det går vei opp til vannet, og i området er det bygget flere hytter. Området lenger ned mot sjøen har bosetning og landbruksvirksomhet. *Synnøve og Robert Kolvik m.fl.* er hytteeiere som vil bli berørt av utbyggingen. Klagerne mener at ettersom det er gjort inngrep i området tidligere, bør terskelen ligge høyere for å tillate ytterligere tiltak. De mener Kjerringåga blir nærmest tørrlagt ved å tillate kraftverksutbyggingen. De er også bekymret for at rørgaten og de fysiske anleggene vil gi et skjæmmende landskapsinntrykk.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har i tidligere uttalelse bedt om at søknaden avslås, men har ikke påklaget vedtaket. *Sametinget* fremmet innsigelse mot alle søknadene i Småkraftpakke Helgeland. NVE holdt innsigelsesmøte/konsultasjon med Sametinget i november 2016 om en rekke saker. I protokollen bemerkes at det vil kunne bli mye anleggsvirksomhet samtidig i enkelte områder og over lang tid for dette berørte reinbeitedistriktet. Sametinget åpnet for å trekke sin innsigelse for en utbygging av Kjerringåga dersom kraftverket kun ville utnytte fallet mellom Vassvatnet og Aldersundet.

Innsigelsen ble imidlertid opprettholdt på grunn av bekkeinntakene i sideelvene som vil berøre ei flyttlei.

Naturvernforbundet påklager vedtaket av hensyn til det de mener er mangelfullt kunnskapsgrunnlag for anadrom laksefisk, samt av hensyn til samlet belastning av ulike inngrep i området og reduksjon i vannføringen i elvene som de mener vil påvirke friluftinteressene. De mener også at NVE ikke har tatt hensyn til bestemmelsen i vannressursloven § 5 om at enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget og at vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til *"minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser"*.

NVEs klagevurdering

NVE kan ikke se at foreligger nye opplysninger som ikke allerede er vurdert i vedtaket av 28. april 2017, men har av hensyn til klagene/innsigelsen skrevet noen presiseringer og utdypninger av konsesjonsvedtaket. Det vises til NVEs oversendelsesbrev av 3. juli 2017 til departementet.

Departementets vurdering

Når det gjelder Naturvernforbundets anførsel om at NVE ikke har tatt hensyn til kravene i vannressursloven § 5, vil departementet bemerke at konsesjon er vurdert og gitt i medhold av bestemmelsen i vannressursloven § 25, jf. § 8. Konsesjonsbehandlingen ivaretar den generelle ansvars- og aktsomhetsplikten som følger av samme lov § 5. Tillatelse til Kjerringåga kraftverk kan gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser, jf. vannressursloven § 25 første ledd.

Departementet vil nedenfor drøfte de merknader og klageanførsler som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen.

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Den samlede belastningen på naturmangfold, landskap og andre interesser skal være en del av konsesjonsvurderingen etter vassdragslovgivningen. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at den samlede belastningen kan identifiseres. Det berørte Hestmannen/Strandtindende reinbeitedistrikt er preget av mange tidligere inngrep og planer om nye inngrep i sitt område. Hensynet til samlet belastning for reindrift er derfor relevant i saken og drøftes særskilt nedenfor.

Departementet har gjennomført konsultasjon med Sametinget 12. desember 2019. Sametingets innsigelse ble opprettholdt dersom departementet stadfester NVEs vedtak om konsesjon til en utbygging som inkluderer de nevnte bekkeinntakene i Mellomelva og Insteelva.

Samfunnsøkonomisk vurdering

En søknad om vannkraftutbygging skal avslås dersom tiltaket ikke bidrar til en forsvarlig samlet ressursforvaltning. I en slik vurdering må det tas hensyn til virkninger for natur og miljø, negative konsekvenser for allmenne eller private interesser, ressursutnyttelse og lønnsomhet. Konesjon gis dersom det vurderes at prosjektet samlet sett - teknisk, økonomisk og miljømessig - har større fordeler enn ulemper. Etter departementets syn må det i vurderingen legges til grunn at bekkeinntakene i Mellomelva og Insteelva vil kunne innebære ulemper for reindrifta.

Departementet mottok i e-post den 9. april 2019 en nærmere redegjørelse for utbyggingskostnadene og oppdaterte kostnadsberegninger for bygging av kraftverket pr. 1.1.2019. Utbyggingsprisen for prosjektet slik konsesjon er gitt er estimert til 4,61 kr/kWh. Utbyggingsprisen for inntaket i Insteelva er 1,61 kr/kWh, for inntakene i Mellomelva 1,37 kr/kWh og for Heimstadelva 1,80 kr/kWh. Uten bekkeinntakene vil utbyggingsprisen for prosjektet være 5,48 kr/kWh. Bekkeinntakene vurderes å være svært lønnsomme og i følge konsesjonæren helt avgjørende for at prosjektet skal kunne bygges.

Inntakene i Insteelva står for 15 prosent, og inntaket i Mellomelva for 7 prosent av samlet produksjon i Kjerringåga kraftverk. Med pålagt minstevannføring utover det konsesjonæren selv har foreslått, blir andelen av produksjonen fra disse inntakene noe mindre. Samlet produksjon for Kjerringåga blir imidlertid noe større enn opprinnelig planlagt siden Heimstadelva kraftverk ikke har fått konsesjon (om lag 2 GWh). For å imøtekomme noe av reindriftas interesser, herunder fylkesmannens fraråding og Sametingets innsigelse, kan det vurderes om inntaket i Mellomelva burde tas ut av prosjektet. Dette inntaket står for en begrenset andel av samlet produksjon. Departementet merker seg imidlertid at dette bekkeinntaket har svært lav utbyggingspris og at det derfor kan ha betydning for realisering av prosjektet.

Prosjektets inntektsside, representert ved nåverdien av prosjektet, inngår som et element i departementets samlede vurdering av prosjektets fordeler og ulemper. Departementet har gjort en beregning av nåverdien basert på oppgitte investeringskostnader fra søker, typiske driftskostnader, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik det er modellert av NVE i oktober 2019 fram mot 2040 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader har kraftverket en marginal positiv nåverdi når en legger NVEs basisprisbane til grunn. Usikkerheten i denne fasen er normalt betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

Anadrom fisk

Naturvernforbundet mener det foreligger mangelfullt kunnskapsgrunnlag når det gjelder anadrom laksefisk i Kjerringåga. Departementet bemerker at Kjerringåga har forekomster av laks, sjørøret og sjørøye på de nederste tre hundre meterne. I følge Fylkesmannen danner imidlertid ikke disse artene selvproduserende bestander i vassdraget, muligens med unntak av sjørøret. Fylkesmannen er ansvarlig forvaltningsmyndighet for anadrom fisk, og i likhet

med NVE legger departementet vekt på Fylkesmannens uttalelse i saken. Konesjonæren kan i medhold av standardvilkåret for naturforvaltning, jf. vilkårene post 5, bli pålagt å sørge for at forholdene i Kjerringåga er slik at de naturlige livsbetingelsene for fisk forringes minst mulig. Utfra Kjerringågas begrensede verdi for anadrom fisk, kan ikke departementet se at hensynet til fisk og fiske kan tillegges avgjørende vekt i konsesjonsvurderingen.

Landskap og friluftsjnteresser

Klagene på vegne av hyttebeboerne viser til at de som aktive brukere av området er opptatt av å ha en natur som kan benyttes til aktiviteter og rekreasjon. De uttrykker derfor bekymring for de synlige inngrepene i forbindelse med utbyggingen, herunder redusert vannføring i elvene. Naturvernforbundet viser også til områdets betydning for friluftslivet og de negative virkninger en utbygging kan få for friluftslivinteressene.

Det er registrert to viktige friluftsområder i nærheten av Vassvatnet. Området fra utløpet av Vassvatnet og til Bratlandstjønna er et svært viktig turområde og brukes også av andre enn de lokale. Bjørnstigbergan er et populært bergtoppmål. Herfra er det god utsikt til inntaksområdet og øvre del av Kjerringåga. Utbyggingen av Kjerringåga, og da i særdeleshet inntaksområdet i Vassvatnet og vannveien, vil påvirke opplevelsen av området i negativ retning. Ettersom bruken imidlertid ikke direkte er rettet mot elva, og fordi det eksisterer tekniske inngrep i området fra før, vurderes konsekvensene likevel som relativt små.

Klagerne mener at tidligere inngrep tvert imot bør innebære en høyere terskel for nye inngrep. Av hensyn til landskapsvirkninger er departementet enig i at det finnes en tålegrense for tekniske og fysiske inngrep i alle friluftslivsområder av en viss verdi. Departementet finner imidlertid ikke at inngrepene her er av en slik størrelse og betydning at det utløser behov for vurdering av en slik tålegrense. Bekkeinntakene og rørtraseene er lokalisert i god avstand fra hyttebebyggelsen og fra områdene med spesielle friluftslivinteresser. Selv om Kjerringåga får betydelig redusert vannføring, er det pålagt minstevannføring i alle de berørte elvene. I Kjerringåga er det pålagt slipp av minstevannføring på 250 l/s hele året. Fra inntaket i Heimstadelva skal det slippes en minstevannføring hele året på 30 l/s og 10 l/s fra inntakene i Insteelva og i Mellomelva. Det var i tillegg søkt om en regulering av Vassvatnet, men denne delen av prosjektet ble trukket. Konesjonen er gitt under forutsetning av at vannstanden i Vassvatnet ikke skal bli berørt.

Departementet legger til grunn at revegetering med stedlige masser vil gjøre at traseene i liten grad vil bli synlige etter noen år. Departementet finner ikke at hensyn til landskap og friluftsliv kan tillegges avgjørende vekt i konsesjonsvurderingen.

Reindrifft

Kjerringåga kraftverk vil ligge i Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Reindrifft er regulert i reindrifftsloven (lov 15. juni 2007 nr. 40). Målsettingen for reindrifftspolitikken er utvikling av en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrifft. Reindrifftas rettigheter til arealer skal også vurderes i et urfolksperspektiv, særlig med bakgrunn i Grunnlovens § 110 A og internasjonale konvensjoner (FN konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966, og ILO konvensjonen 169). I disse pålegges "Statens myndigheter" å forvalte reindrifftsområdene på en slik måte at reindriffta sikres uforstyrrede og intakte arealer.

I revidert plan- og bygningslov som trådte i kraft 1. juli 2009, går det frem at kommunene og fylkeskommunene har fått større ansvar for og er forpliktet til, å sikre arealene for reindrifta. Departementet har merket seg at kommunen er positiv, men at regionale myndigheter er imot utbyggingen av Kjerringåga. Fylkeskommunen har imidlertid trukket sin tidligere innsigelse til kraftverksutbyggingen.

Det er laget konsekvensutredning for reindrift tilknyttet utbyggingsplanene for Kjerringåga kraftverk. Tiltaket er konsekvensvurdert i lys av den aktivitet og de forstyrrelsene som er i området i dag, og av at de nye tiltakene kommer som et supplement til eksisterende forstyrrelser. I utredningen bemerkes at området mellom Vassvatnet og Bjerkheim/Bratland allerede har betydelig menneskelig aktivitet og inngrep som trolig påvirker reindriften i området negativt. Hyttebyggingen har ført til mer menneskelig ferdsel og annen forstyrrelse av rein på beite, samt tap av beiteområder. I dalen er det primært jordbruk som har medført arealtap, inngjerding og dårlig arrondering, samtidig som dette hindrer reinens naturlige trekk til/fra forskjellige beiteområder. Det berørte reinbeitedistriktet er spesielt på grunn av krevende topografi med trange passasjer og til tider intensiv bruk av områder. I tillegg varierer bruken av området fra år til år.

I sin uttalelse til søknaden har reinbeitedistriktet uttrykt bekymring for all anleggsvirksomhet som er knyttet til utbyggingen av Smibelg/Storåvatn kraftverk. Dette er den største vannkraftutbyggingen i Norge det siste tiåret, og vil medføre forstyrrelser for reindrifta både i anleggs- og i driftsfasen. Reinbeitedistriktet er også andre steder i distriktet utsatt for diverse inngrep i form av småkraftverk, hyttebygging, massetak, veiutbedringer mm. Samlet sett fører inngrepene til at områdene hvor reinen kan finne beitero er kraftig redusert, da det pågår anleggsarbeid flere steder i distriktet. Bruken av beiteområder blir stadig vanskeligere, og det blir forstyrrelser i kalvingsland og i områder der reinen oppholder seg. Nye rørgatetraseer og stier/veier opp til inntakene vil øke menneskelig aktivitet i områdene. Distriktet frykter at reindrift ikke vil kunne drives i dette området og mener at søknaden må avslås. Denne bekymringen ligger til grunn for Sametingets innsigelse.

Olje- og energidepartementet hadde i 2017 to klagesaker til behandling om småkraftutbygging som har berørt dette reinbeitedistriktet: Farmannåga og Bordvedåga i Rana kommune. Begge prosjektene fikk avslag på konsesjon av bl.a. hensyn til reindrift. Heimstadelva kraftverk, planlagt i sideelv til Kjerringåga, fikk også avslag på konsesjon primært av hensyn til reinbeitedistriktet og deres flyttlei på tvers av tiltaksområdet. Departementet finner at disse avslagene har betydning for konsesjonsspørsmålet for Kjerringåga og reindriftas interesser tilknyttet denne utbyggingen. Departementet har forstått det slik at tiltaksområdet for Kjerringåga ikke er av like stor viktighet for reindriften som arealene høyere opp i terrenget. Tiltaksområdet har lav brukshyppighet, men enkelte år flytter reinen gjennom dalen og bruker dalsidene som beiteområde om våren og høsten. Slik Fylkesmannen vurderer det, vil inntak ved Kjerringåga og rørgate langs vei til kraftstasjon medføre moderate konsekvenser for reindrifta, men da primært i anleggsperioden. Det samme gjelder inntak og rørgate fra Heimstadelva, da inntaket her er planlagt i en bekkeløft og rørgata over dyrket mark. Det vil bli ubetydelig beitebeslag i driftfasen - forutsatt nedgravd

rørgate og fjerning/nedgradering av eventuell anleggsvei. Samlet sett vil ikke tiltaket endre selve ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet.

Det sterkeste vern mot inngrep har reindrifta når inngrep kommer i konflikt med reindriftras flytting etter tradisjonelle flyttleier. Flyttleier har et lovfestet vern etter lov om reindrift § 22, og det er ikke lov å iverksette tiltak som hindrer bruk av flyttleiene. Arbeidet med utbedring av riksvei 17 mellom Liafjell og Kilboghavn hvor det også går en flyttlei langs ved sjøen, vil øke betydningen av flyttleia over fjellet. Av hensyn til flyttleia, fraråder Fylkesmannen at det gis tillatelse til overføring av vann fra Mellomelva og Instadelva til Kjerringåga kraftverk. Sametingets innsigelse er også opprettholdt på grunn av de konsesjonsgitte bekkeinntakene som vil berøre denne flyttleia. Departementet er enig i at bekkeinntakene og rørgatene fra Mellomelva og Insteelva vil kunne medføre negative konsekvenser for reindriftras flyttlei. Dette vil spesielt gjøre seg gjeldende i anleggsfasen, men også noe i driftsfasen på grunn av installasjoner og fysiske inngrep i flyttleia. Departementet kan imidlertid ikke se at tiltakene vil hindre bruk av flyttleia. Inntakene er planlagt i et skogsområde, delvis med tett skog og delvis med preg av kulturlandskap. Bekkeinntakene vil være av relativt beskjedne størrelser, ligge under en bratt skrent og ikke være av en slik art at de fysisk vil hindre reinen å passere. Departementet legger vekt på at bekkeinntakene har stor betydning for den samlede økonomien i prosjektet.

Forutsatt at anleggsfasen blir lagt til sommeren vil anleggsarbeidet trolig ha små negative konsekvenser for reindriften. Departementet legger til grunn at beiteområdet ved kraftverksområdet vil kunne brukes på samme måte etter avsluttet anleggsperiode. Gitt visse forutsetninger, jf. nedenfor, kan ikke departementet se at hensynet til reindriften er avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Kjerringåga kraftverk.

- ✓ Det forutsettes god tilbakeføring av rørtraseene slik at disse i minst mulig grad kommer i konflikt med reindriftras interesser og friluftslivet.
- ✓ Før anleggsarbeidet settes i gang, forutsettes det en god dialog og tett samarbeid mellom utbygger og reindriften for å vurdere mulige og hensiktsmessige avbøtende tiltak. Kostnadene ved tiltakene må stå i rimelig forhold til utbyggingens eventuelle skadevirkninger for reindriften og til nytten av tiltakene.
- ✓ Veiene til bekkeinntakene er ikke nødvendige etter anleggsarbeidet er avsluttet. Veiene skal derfor tilbakeføres til opprinnelig terreng etter utbygging.
- ✓ Da distriktet noen ganger benyttes som helårsbeite vil det være viktig å koordinere anleggsarbeidet med reinbeitedistriktet.
- ✓ Det kan være at det i fremtiden blir endringer i grenser og driftsmønstre som kan føre til at tiltaket kan få endrede konsekvenser for reindriften. Utbygger bør være oppmerksom på dette og være åpen for fremtidige innspill fra reindriftsforvaltningen.

Konklusjon

Departementet kan ikke se at det er kommet frem opplysninger i klagen som gir grunnlag for å endre NVEs vedtak av 28. april 2017, og slutter seg til i hovedsak til NVEs vurderinger, jf. NVEs Bakgrunn for vedtak og NVEs oversendelsesbrev av 3. juli s.å.

Vedtak

Det gis ikke medhold i klagenes/innsigelsen. NVEs vedtak av 28. april 2017 om konsesjon til Kjerringåga kraftverk opprettholdes.

Dette vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Lurøy kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Naturvernforbundet i Nordland
Naturvernforbundet Ytre Helgeland
Robert og Synnøve Kolvik
Sametinget / Sámediggi